

ään aina sillä, että sitten kun isä pääsee pois vankileiriltä, niin sitten ei heidän enään tarvitse mennä nälkäisinä nukkumaan, sitten he taas saavat syödä kyllyksensä.

XITI: Viattomat lapsi raukatkin saavat kärsiä niin kauheasti!

ANNA: Niin, niin! Ei parhaimmakaan nero voisi kuvata kaikkea sitä kurjuutta ja niitä kärsimyksiä, mitä köyhällisten lapset saavat tämän sodan seurauksista kärsiä. Mutta mikä on ihmeellisintä, ei se ole voinut lastenkaan mielestä tyytyn hävittää uskoa onnellisemman tulevaisuuden saapumisesta.

XITI: Jos ei toivoa onnellisemmasta tulevaisuudesta ja usko oikeuden voimasta elähtäisi mieltä, niin ei yksikään jaksaisi sortumat kestää tätä kurjuutta.

ANNA: Ei, ei. — Mutta kyllä minun on nyt lähdettävä, jotta ehdin perille. Kuinkahan hyvä onkaan isän mieli kun hän saa tämän lastensa lähteyksen. (Ottaa kirjeen pöydästä.) Kun lapsilla ei ollut muuta lähetettävää, kirjoittivat he jokainen pienen kirjelasun isälle, ja niihin sitä sitten panitiin parhaimmat sydänterveiset suudelmineen.

XITI: He lapsiraukatkin tahtoivat lohduttaa isää!

ANNA: Jokainen heistä tahtoi tehdä jotakin isän hyödyksi. Yksinpä pikku Niilokin otti hiilen penästä, jolla piirretti koukeroita paperille ja soperteli itseksensä: "Sydämelliset terveiset isälle Niilo-pojulta!" Mikä ilo loistikaan pojun silmistä kun hänenkin kirjeensä kelpasi isälle vietiäväksi. Olenpa varma, että tämä lasten vilpittön rakkauden osotus (osottaa kirjettä) on vankina viiruvälle isälle suuremmasta merkityksestä kuin tämä ruokanyttö. (Ottaa nyytin ja aikoo poistua, mutta Sanni tulee ovelta vastaan.)

SANNI (tulee. Hiljaisella äänellä): Hyvä päivä!

XITI ja ANNA: Päivä!

ANNA: No, mistäpäin Sanni on tulossa?

SANNI (tuskin kuuluvasti): Vankileiriltä.

ANNA: Vai vankileiriltä sinä tulet. Sinne minäkin olen juuri mennossa.

SANNI (tekee torjuvan liikkeen.)

XITI ja ANNA (katsovat hetken ihmeissään Sannia, sitten yht'aikaa): Mitä? Mitä seltä kuuluu? Eihän siellä vain ole taaskin ammuttu?

SANNI (vaipuu istumaan): Ammuttu, niin — — — ammuttu on — — — minun Kaarloni — — — sinun Vilhosi — ja molemmat Aholan pojat. (Peittää kasvonsa käsillään, itkee hiljimmästi.)

XITI ja ANNA (seisovat hetken kuin kivettyneinä.)

ANNA (vaipuen istumaan): Ammuttu — — — minun Vilhoni, puolisoni — toverini — lasteni isä! Voi taivas! Voi! Voi! (Nyyhkiä hiljimmästi.)

XITI (kävelee tuskahtavasti otsaansa puristaen): Veljeni! Veljeni, molemmat veljeni! Koittokkin vasta lapsi — kuudentoista vuotias, ja lähtikin ammuttu! Hän hopeahapsisen äitini ylpeys ja ilo! Ne lahtarit ovat petoja, julmia petoja!

ANNA: Ne ovat villipetoja julmempia! Niidenkin raakudella on rajansa, mutta ei valkoisten petojen. Villipedot repivät uhrinsa nälkäänä sammuttaakseen, mutta valkoset pedot kiduttavat heidät murhahimonsa tyydyttämiseksi — Voi, voi! En minä ehtinytkään viemään isälle lastensa lähetettämiä terveisiä ja suudelmaa. Oi, minua onnetonta, miksi minä en mennyt ennemminkin! (Itkee.)

SANNI: En ehtinyt minäkään nähdä Kaarloni. Eilen, juuri kun menin vankileirille, tuli seltä meistä, mitä ne käyttävät lahtauspaikkanaan, kymmenkunta lahtaria kiväärin olalla, ja heidän edellään

joitakin vankiraukkoja. Oi, mikä tuska täytti rintani, katsellessani sitä saattuetta, sillä aavistin, että päät kumarassa, horjuen laahustavat vankiraukat olivat olleet kaivamassa hautaa niille onnettomille toverilleen, joiden oli täytynt olla lahtarien ampumataulun.

XITI: Nekö tulivat murhaamasta heitä?

SANNI: Juuri silloin, vaikka en sitä osannut aavistaa. Vankileirillä sitten sain kuulla, että juuri se joukko, jonka näin tulevan lahtauspaikalta päin, tuli murhaamasta Kaarloa ja niitä toisia. (Vaipuu jälleen surunsa valtaan.)

ANNA (tyytyen ja hilliten itseään): Oi, kuinka kallis on vapauden hinta! Kuinka paljon verta ja kyynelitä täytyykään vuodattaa ennenkuin kansan vapaus on voitettu!

XITI: Se on sanomattoman kallis! Köyhällisten parhaimmat, uljaimmat miehet ja naiset ovat sen edestä verensä vuodattaneet. Sen edestä ovat meidän rakkaimmamme henkensä uhranneet. Mutta sittenkään me emme saa sortua suruun, me emme saa toivottomalla valtuksella himentää heidän sankarimulstonan.

SANNI: Pelkäämättömiä sankareita he olivat, uljaita sankareita! Marseljeesia laulaen he olivat rohkeasti käyneet heitä varten kaivettuun kuopan reunalle. Juuri kun he olivat kerranneet säettä: "Mars, eespäin, mars! Ja vaikka kuolohon," niin oli lahtarien yhteislaukaus lopettanut heidän laulunsa.

ANNA (nousee. Käsi värisee liikuttuksesta, mutta painokkaasti): Sellainen on uljuutta, jonka edessä raa'an lahtarimahdunkin täytyy vaipista. Niin ylevää sankarivirta ei voi juimmallakaan verenvuodatuksella kuiviin vuodattaa. Nousevan sukupolven suonissa se tulee virtaamaan yhä voimakkaampana ja silloin lahtarivallan täytyy malmassa välistyä todellisen kansanvallan tieltä. (Asettaa kätensä toivottoman Sannin olalle): Sisko kulta, niin sydäntä raatelevaa kuin puolisoittemme ja toveriemme menettämisen meille onkin, niin sittenkään me emme saa vaipua epätoivoon. Meidän täytyy kohdistaa kaikki tarmomme kasvattaaksemme nousevasta sukupolvesta sitä sankarijoukkoa, joka käy kostamaan isänsä murhaajille.

SANNI: Oi, jospa minä jaksaisinkin teidän laillanne ajatella, niin ei elämä tuntuist niin toivottomalta, niin lohduttomalta. — — — Hän, uljas, rohkea Kaarloni on poissa — poissa ainaisesti! Lyhyeen loppu onnemme, tuskin ehti vielä kauneinta aamusarastustaan hohtaa, kun se jo päättyi synkkään, loppumattomaan yöhön. (Vaipuu epätoivoon.)

XITI (ottaen Sannin kädestä kiinni): Sinä et saa olla noin lohduton. Sinä, Sanni, voisit olla onnellinen verrattuna vaikkapa vain minuun. Sinä olet menettänyt vain yhden. Minulta sitävastoin on ammuttu molemmat veljeni. Vanha, hopeahapsinen isäni kaatui Tamperetta puolustaessaan — — ja puolisoni on vangittuna — — ja — (sortuneesti) minä pelkään, että he ampuvat hänetkin — — ja molemmat lapseni makaavat sairaana, näihin helkontamina. — (Tyyntyn. Painokkaasti): Mutta sittenkin minä tahdon elää ja taistella sen raatteen puolesta, jonka edestä veljeni, isäni ja tuhannet työläistoverit ovat henkensä uhranneet!

SANNI (Vaikeroiden): Mutta miksi työläiset nousivat aseelliseen kapinaan, kun sen seuraukset ovat noin hirveät!

ANNA (asettaen kätensä Sannin olalle): Miksikö nousivat! Voi sisko kulta! Työläisillä ei ollut enää muuta mahdollisuutta kuin nousta a-

seitten avulla puolustamaan oikeuksiensa — — tai sitten antautua orjiksi, joita porvarit olisivat Saksan pyövelien aseitten avulla riistäneet kaikki vähäisetkin ihmisoikeudet, mitä työläiset olivat sosialistipuolueen avulla itselleen hankkineet.

XITI (mieli kuohahtaen): Ja eikö meidän työmiehistä meistä heimoiva porvaristo jo kylliksi meitä orjuttanut! Eikö työläisten ole aina täytynt lakkia kourassa kumarrella avulla verensä imijöitä! Ja mitä varten manttaalipörsöt lähettivät poikansa Saksaan? Eikö juuri oppimaan käytännöllisesti työläisten teurastamista. Vieläkö sittenkin olisi työläisten pitänyt lakkia kourassa seistä, kun Saksasta palaavat jääkärit, Saksasta tuotujen kuularuskujen avulla alkoivat pakottaa työläiset henkiorjuuttakin pahempaan orjuuteen.

Ei! Meidän on aina muistettava ilkan sanat: Parempi orjan elämää on kuolla hirsipuusa.

SANNI (on Xidin puheen aikana tyyntynyt. Nousee): Te olette viritänyt uuden elämän innon murhaneeseen sieluuni. Nyt minä tahdon myöskin elää ja toimia. Minun tehtävänä on luokkasodan jälkeen kiertellä työläiskodeissa, ja siellä missä kurjuus ja epätoivo vallitsee, ja taistelunnon on tuska ja suru vaimentanut, siellä minä lohdutan, siellä uutta intoa sytyttelen. Unta taistelunintoa viritäen voin parhaiten kostaa Kaarloni murhaajille!

ANNA ja XITI: Kiitos, kiitos, Sanni, jalon päätöksesi johdosta!

(Ulkona kuuluu lapsijoukon laulua: "Mars eespäin, mars, ja vaikka kuolohon! Niin voitto meidän on!" Lapsijoukko näkyy akkunasta.)

POIKA: Päät pystyyn, selät suoriksi, kiväärin suoraan riviin! Niin punakaartin päällikkö sanoi. Ja pitää laulaa reippaasti, aivan kuin punakaartin polat rintamalle lähtessä. Mars eteenpäin!

(Lapset lähtevät marssimaan pojan jälessä ja laulavat: "Ken oikeutta puolustaa!" j. n. e.)

XITI, ANNA ja SANNI ja SAIMI, (joka on lasten laulun ajalla herännyt) kuuntelevat.

SANNI: "Vaikka kuolohon!" Niin oli Kaarlokin laulanut. — — Tuota joukkoa minä kasvatan, noihin mieliin taistelunintoa viritän — — siinä on minun elämäni työ — — ja se on minun kostoni Kaarloni ja koko kärsivän ja sorretun luokkan puolesta!

ANNA: Ja minä menen nyt lasteni luokse. Nyt, kun Vilho on poissa, täytyy minun uhrata kaksinkertaisesti kasvattaakseni lapsistani rohkean isänsä uljaita seuraajia. Minä tahdon kasvattaa heistä sellaisia, jotka eivät alistu lahtarimahdun riistettäväksi, vaan jotka isänsä tavalla taistelevat viimeiseen verempisaraan saakka lahtarien vallan kukistamiseksi!

Sinä on minun kostoni Vilhoni puolesta.

XITI: Erehtyvät, jotka luulevat, että orjen vapauden kaipuu voidaan verenvuodatuksella sammuttaa. Minä enemmän vertamme vuodattavat, sitä vältävämmäksi kasvaa orjain vapauden kaipuu. Ja vihdoinkin se kasvaa niin vältäväksi tahdoksi, voimaksi mikä terästä ja liittää luokamme tiiviiksi, voittamattomaksi mahdolliksi, ja silloin "voitto meidän on", kuten lapset äsken lauloivat! — Kuivukoot siis kyynelmeemme ja loistakoon katseistamme taistelunnon tuli! Tusken ja murheiden sijasta kuvastukoon sieluissamme köyhällisten voitonpäivän aamunkoitto!

ESIRIPPU.

WATERFORD, CONN.

Enpä usko että tämän paikkakunnan kuulujissa on ollut ennen Toveritaran palstoilla, vaikka meitä suo-

malaisia on asustanut tällä paikkakunnalla monia kymmeniä vuosia, toisinaan vähän pienempi määrä. Työpaikka on pieni kivimurto, joka teettää työtä ainoastaan kesän ajan, joten työläiset ovat toisinaan pakotettuja lähtemään paremmalle markkinoille, jos ei tahdo olla jouten ja odottaa koska ilmat kaunistuvat.

Tämä paikkakunta on ihanimpia Atlantin rannalla. Kesällä tulee tänne paljon laiskoja loistossa eläjiä huvittelemaan ja me suomalaiset muijat yritämme niitä sitten höyryttää. Pesemme niille pyykkiä yötä päivää, pyhää arkea.

Suomalaiset täällä ovat olleet selisessä kuumeessa, että ovat ostaneet itsellensä taloja, farmeja ja talojen tiloja ja aina vaan puhutaan ostamisesta. Mutta on täällä muutaakin jutteleminen. Puhutaan nykyajan tapahtumista ja päivän tärkeistä kysymyksistä, vaikka ei täällä kyllä mitään yhteispyynnöitä ole, mutta seurataan puoluelehtiä ja keskustellaan. Paikkakunnalle tulee joka perheelle puoluelehti ja monelle useampi. Lehtiasiamies onkin tehnyt tyydyttävää työtä paikkakuntaan nähden. Joutun aikana hän on kirjallisuutta ja otti lehtitilauksia ja nyt kartanlahjotus aikana on saanut paljon tilauksia vaikka ei meitä olekaan täällä kuin 12 perhettä. Minä olen pitänyt siitä huolen, että Toveritar tulee joka "miskille". Toveritar onkin täysin tyydyttävästi toimitettu ja toivon edelleenkin yhä asiallista kirjoituksia eikä mitään pöytä.

Fiina Matjala.

PROSTITUTIONI

Köyhyys ja riippuvaisuus ovat koko maailman naisten kirosuuna. Nälkä, joka vaatii leipää ja pelkuruus, joka ei salli kuolla, johtavat naiset tähän hirvittävään kauppaan, joka on paljoa pahempi kuin kuolema ja joka on sekä naisille että miehille kamaloiden tautien ja kaudeiden kärsimysten lähde, ja joka on vielä paljoa kammottavampi kuin Afrikan orjuus, josta Livingstone sanoi että se on "mailman suurin mätähaava." — Frances E. Willard.

CANCER

Ei veistä ja verenhukkaa EI LAASTAREITA JA TUSKIA TUNNITTAIN TAI PÄIVITTÄIN Kasvannaiset, peräpukamat, pukamat, kupu kaulassa Naisten taudit, iho, vatsa, suolisto Neljän vuoden tutkimukset Euroopassa. Yli kolmikymmenvuotinen kokemus. PORTLAND PHYSICAL THERAPY LABORATORIES 412-417 Journal Bldg., Portland, Ore.

+++++
 * SUOSITTELEMME AJURI-
 * LIKETTÄMME!
 * Olemme aina valmiit palve-
 * lemaan teitä kaikenlaisella
 * ajuriliikkeen alaan kuuluvalla
 * työllä.
 * SEABORG TRANSFER CO.
 * Puhelin 466. Astoria, Ore.
 +++++

JOS OLETTE KIPEÄ

Pyyttää VAPAA 5
 LÄÄKEKIRJA — No. 5

Sinä on yli 25 vuotta ja näiden tautien uoll. tittä. Kun nykyään täydellinen lääke suomalaisista hoitokäytännöistä. Mitä joskin voi itse valita sopivan lääkkeen taudilleen, samaten myöskin lääkkeiden hinnat y. m.
 Lääkkeet eivät ole patenttikielisiä, vaan suomalaisia valmistettuja, joita Suomessa on jo käytetty monia vuosia.
 Tämä kirjan sisältö vapautti ja pitää sen oita jokaisessa suomalaisessa kodissa, sillä ettei tiedä koska sitä tarvitaan, varokaa huuhkettua ja huumorivaihteluita.
 —Lignellin Apteekki on suurin—
 —Suom. Apteekkilike Yhtysvalloissa—
 P. A. LIGNELL CO., Superior, Wis.